Eiropas Parlaments
2024-2029

PIEŅEMTIE TEKSTI

P10_TA(2026)0190

Ceļā uz aprūpes sabiedrību – kā novērst dzimumu līdzsvara trūkumu aprūpes jomā

Eiropas Parlamenta 2026. gada 21. maija rezolūcija par ceļu uz aprūpes sabiedrību – kā novērst dzimumu līdzsvara trūkumu aprūpes jomā (2025/2039(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību un jo īpaši tā 2. pantu,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 8., 19., 153. un 157. pantu,

– ņemot vērā Pasaules Veselības organizācijas vadīto ANO Veselīgu vecumdienu desmitgadi[1] un jo īpaši tās veicinātājus, kas saistīti ar integrētas aprūpes nodrošināšanu un piekļuvi ilgtermiņa aprūpei,

– ņemot vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāru un jo īpaši tā principus attiecībā uz dzimumu līdztiesību, darba un privātās dzīves līdzsvaru, bērnu aprūpi un atbalstu bērniem, personu ar invaliditāti iekļaušanu, kopīgas atbildības kopienu un tiesībām uz ilgtermiņa aprūpi, kā arī ņemot vērā Komisijas rīcības plānu sociālās ekonomikas veicināšanai un darbvietu radīšanai,

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 5. marta paziņojumu “Savienība, kurā valda līdztiesība: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam” (COM(2020)0152) un Komisijas Deklarāciju par dzimumlīdztiesīgas sabiedrības principiem,

– ņemot vērā Komisijas 2021. gada 3. marta paziņojumu “Savienība, kurā valda līdztiesība: personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam” (COM(2021)0101),

– ņemot vērā ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām un tās ratifikāciju ES,

– ņemot vērā Komisijas 2022. gada 7. septembra paziņojumu par

---

1 Pasaules Veselības organizācija, “*WHO's work on the UN Decade of Healthy Ageing (2021–2030)*”.

Eiropas Aprūpes stratēģiju (COM(2022)0440), Padomes Ieteikumu (2022. gada 8. decembris) par pirmsskolas izglītību un aprūpi: Barselonas mērķrādītāji 2030. gadam[2] un Padomes Ieteikumu (2022. gada 8. decembris) par piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei[3],

– ņemot vērā Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānu, pamatmērķus 2030. gadam un ES sociālo rezultātu pārskatu,

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos[4],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1158 (2019. gada 20. jūnijs) par darba un privātās dzīves līdzsvaru vecākiem un aprūpētājiem un ar ko atceļ Padomes Direktīvu 2010/18/ES[5] (Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīva),

– ņemot vērā 2021. gada 21. janvāra rezolūciju par ES dzimumu līdztiesības stratēģiju[6],

– ņemot vērā 2022. gada 5. jūlija rezolūciju par virzību uz kopīgu Eiropas rīcību aprūpes jomā[7],

– ņemot vērā Eiropas Vēža uzveikšanas plānu (COM(2021)0044),

– ņemot vērā 2022. gada 16. februāra rezolūciju par Eiropas spēju stiprināšanu cīņai pret vēzi – ceļā uz visaptverošu un koordinētu stratēģiju[8],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2022/2041 (2022. gada 19. oktobris) par adekvātām minimālajām algām Eiropas Savienībā[9],

– ņemot vērā Mario Dragi 2024. gada 9. septembra ziņojumu “Eiropas konkurētspējas nākotne”,

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2023/970 (2023. gada 10. maijs) par to, lai ar darba samaksas pārredzamības un izpildes mehānismu stiprinātu to, kā tiek piemērots princips par

---

2 OV C 484, 20.12.2022., 1. lpp.
3 OV C 476, 15.12.2022., 1. lpp.
4 OV L 204, 26.7.2006., 23. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj.
5 OV L 188, 12.7.2019., 79. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1158/oj.
6 OV C 456, 10.11.2021., 208. lpp.
7 OV C 47, 7.2.2023., 30. lpp.
8 OV C 342, 6.9.2022., 109. lpp.
9 OV L 275, 25.10.2022., 33. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj.

vienādu darba samaksu vīriešiem un sievietēm par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu[10] (Darba samaksas pārredzamības direktīva),

– ņemot vērā Komisijas 2023. gada 15. novembra priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido ES talantu fondu (COM(2023)0716),

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2024/2831 (2024. gada 23. oktobris) par darba nosacījumu uzlabošanu platformu darbā[11],

– ņemot vērā Padomes 2024. gada 3. decembra secinājumus par darba un privātās dzīves līdzsvara un dzimumu līdztiesības nodrošināšanu visām paaudzēm demogrāfisko problēmu kontekstā, kurus Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju tiesību aizsardzības padome (*EPSCO*) apstiprināja 2024. gada 2. decembra sanāksmē,

– ņemot vērā Padomes 2024. gada 4. decembra secinājumus "Darbaspēka un prasmju trūkums ES: mobilizēt neizmantoto darbaspēka potenciālu Eiropas Savienībā", kurus *EPSCO* apstiprināja 2024. gada 2. decembra sanāksmē,

– ņemot vērā Eiropas Nozaru sociālā dialoga komitejas sociālo pakalpojumu jomā 2025. gada jūnijā pieņemto rīcības pamatplānu attiecībā uz darbinieku noturēšanu un darbā pieņemšanu sociālo pakalpojumu jomā,

– ņemot vērā Komisijas 2024. gada 20. marta paziņojumu "Darbaspēka un prasmju trūkums ES – rīcības plāns" (COM(2024)0131),

– ņemot vērā Komisijas Sociālās aizsardzības komitejas 2024. gada ziņojumu,

– ņemot vērā Komisijas 2025. gada 5. marta paziņojumu "Prasmju savienība" (COM(2025)0090),

– ņemot vērā Komisijas 2025. gada ziņojumu par dzimumu līdztiesību ES, jo īpaši tā iedaļu par dzimumu atšķirībām aprūpes jomā,

– ņemot vērā Komisijas 2018. gada 8. maija ziņojumu par mazu bērnu aprūpes pakalpojumu attīstību, lai palielinātu sieviešu dalību darba tirgū, līdzsvarotu darba un privāto dzīvi strādājošiem vecākiem un panāktu ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi Eiropā ("Barselonas mērķi") (COM(2018)0273),

– ņemot vērā 2024. gada martā publicēto devīto ziņojumu par

---

10 OV L 132, 17.5.2023., 21. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj.

11 OV L, 2024/2831, 11.11.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj.

ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju,

– ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu "Ceļā uz jaunu aprūpes modeli veciem cilvēkiem: Covid-19 pandēmijā gūtā pieredze"[12],

– ņemot vērā 2018. gada 15. novembra rezolūciju par aprūpes pakalpojumiem Eiropas Savienībā dzimumu līdztiesības uzlabošanai[13],

– ņemot vērā 2022. gada 10. marta rezolūciju par 2020. gada ziņojumu par integrētu pieeju dzimumu līdztiesības nodrošināšanai Eiropas Parlamentā[14],

– ņemot vērā 2021. gada 21. janvāra rezolūciju par dzimumperspektīvu Covid-19 krīzes laikā un pēc tās[15],

– ņemot vērā Reglamenta 55. pantu,

– ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas un Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komitejas kopīgās apspriedes saskaņā ar Reglamenta 59. pantu,

– ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas un Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komitejas ziņojumu (A10-0083/2026),

A. tā kā sieviešu un vīriešu līdztiesība ir viena no ES pamatvērtībām; tā kā dzimumu līdztiesības aspekts un intersekcionālā pieeja būtu jāīsteno un jāintegrē visās ES politikas jomās;

B. tā kā Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā ir izklāstītas konkrētas iniciatīvas tādu principu īstenošanai, kas ir būtiski, lai veidotu spēcīgāku sociālo Eiropu taisnīgai pārejai un atveseļošanai, tostarp iniciatīva par ilgtermiņa aprūpi;

C. tā kā aprūpe ietver gan formālo, gan neformālo aprūpi; tā kā formālā aprūpe attiecas uz aprūpes darbu, ko veic saskaņā ar oficiālu nodarbinātības kārtību, savukārt neformālā aprūpe attiecas uz aprūpes darbu, ko veic personas sociālajā vidē un kas parasti, lai gan ne vienmēr, ir neapmaksāts; tā kā tādēļ jēdziens "aprūpētājs", par ko panākta kopīga vienošanās, ietver visus "formālās" un "neformālās" aprūpes veidus; tā kā aprūpes darbs aptver daudzus aprūpes veidus, tostarp bērnu aprūpi, ilgtermiņa aprūpi, veselības aprūpi un individuālos pakalpojumus; tā kā formālās un neformālās aprūpes pakalpojumus galvenokārt sniedz sievietes; tā kā neformālie aprūpētāji ārpus formālās aprūpes sistēmas sniedz aprūpi personām ar hroniskām slimībām, invaliditāti, trauslu veselību vai citām

---

12 OV C 194, 12.5.2022., 19. lpp.
13 OV C 363, 28.10.2020., 80. lpp.
14 OV C 347, 9.9.2022., 139. lpp.
15 OV C 456, 10.11.2021., 191. lpp.

ilgstošām veselības vai aprūpes vajadzībām;

D. tā kā aprūpes sabiedrība atzīst, ka aprūpei ir būtiska nozīme ekonomikas un sabiedrības funkcionēšanā; tā kā aprūpes darbs būtu jānovērtē un vienlīdzīgi jāsadala starp vīriešiem un sievietēm, vienlaikus jo īpaši atzīstot tiesības saņemt aprūpi, kā noteikts Eiropas sociālo tiesību pīlārā; tā kā cenas ziņā pieejamas, kvalitatīvas un uz cilvēku vērstas ilgtermiņa aprūpes nodrošināšana ir daļa no pamattiesībām uz veselību; tā kā šī tiesībās balstītā pieeja atspoguļo notiekošo aprūpes nodrošināšanas pāreju uz pakalpojumiem, kuru sniegšanā tiek ievērota to personu autonomija, cieņa un iekļaušana, kurām nepieciešama aprūpe visos dzīves posmos, jo īpaši ņemot vērā to, kā sabiedrības novecošana pašlaik ietekmē sabiedrību; tā kā formālās ilgtermiņa aprūpes nozare joprojām ir balstīta uz aprūpes pakalpojumu sniegšanu iestādēs, savukārt aprūpe mājās un kopienā balstīta aprūpe tiecas aizstāvēt personu, kurām nepieciešama aprūpe, tiesības uz neatkarību;

E. tā kā Eiropas Savienībā 8 % cilvēku, kas vecāki par 65 gadiem, – vairāk nekā 7 miljoni cilvēku – saņem neformālu aprūpi un šis rādītājs pieaug līdz 11 % to cilvēku vidū, kam ir 75 un vairāk gadi; tā kā šīs Eiropā notiekošās demogrāfiskās pārmaiņas būtiski ietekmēs aprūpes vajadzības un to, kā tiek pārvaldīti aprūpes pakalpojumi; tā kā nespēja šīs problēmas risināt, izmantojot dzimumsensitīvu pieeju, var apdraudēt sieviešu līdzdalību darba tirgū, tādējādi palielinot dzimumu nevienlīdzību un apdraudot vecāka gadagājuma cilvēku, bērnu un ģimeņu labbūtību; tā kā saistībā ar sabiedrības novecošanu ir būtiski aprūpes jomā integrēt cilvēktiesībās balstītu un uz cilvēku vērstu pieeju, kas garantē visu personu līdzdalību; tā kā politikas pārmaiņu un demogrāfisko tendenču rezultātā priekšroka arvien vairāk tiek dota vecāka gadagājuma cilvēku aprūpei mājās; tā kā daudzas vecāka gadagājuma cilvēku un personu ar invaliditāti vajadzības var apmierināt ar kopienā balstītiem pakalpojumiem, piemēram, personīgo palīdzību un finansiālu palīdzību mājokļa nodrošināšanā;

F. tā kā lauku, attālos un salu reģionos un tālākajos reģionos trūkst pietiekamas vai pienācīgas sociālās aprūpes un atbalsta pakalpojumu un tādējādi tiek pastiprinātas ekonomiskās un sociālās problēmas, ar kurām tie jau varētu saskarties; tā kā piekļuve šiem pakalpojumiem minētajās teritorijās joprojām ir problemātiska, ņemot vērā iedzīvotāju skaita samazināšanos un novecošanu, kā arī savienojamības un infrastruktūras trūkumu; tā kā tas var mazināt šo teritoriju kā dzīves un darba vietu pievilcību; tā kā tas nesamērīgi ietekmē sievietes, kuras saskaras ar papildu grūtībām, cenšoties saskaņot darba un privāto dzīvi; tā kā šajās teritorijās trūkst ģimenes ārstu un specializētas un neatliekamas aprūpes, kā rezultātā rodas "medicīnas tuksneši"; tā kā kvalitatīvas sociālās aprūpes pieejamības veicināšana var uzlabot šajos reģionos dzīvojošo cilvēku dzīves kvalitāti un ekonomisko labklājību; tā kā sociālās ekonomikas dalībnieki sniedz būtiskus, kopienā balstītus aprūpes pakalpojumus,

kas uzlabo aprūpes iekļaušanu, pieejamību cenas ziņā un kvalitāti, jo īpaši nepietiekami apkalpotos un lauku, attālos un salu reģionos un tālākajos reģionos, vienlaikus reaģējot uz reģionālajām vajadzībām;

G. tā kā gan formālā, gan neformālā aprūpe bieži vien ir nepamanīta un nepietiekami novērtēta sociāli un ekonomiski, turklāt algas ilgtermiņa aprūpes un citu sociālo pakalpojumu jomā ir par 21 % zemākas nekā vidēji ES[16]; tā kā formālās un neformālās aprūpes sabiedrisko pievienoto vērtību bieži vien ir grūti izmērīt un cilvēki, kas sniedz šādu aprūpi, netiek pienācīgi atzīti, novērtēti vai atbalstīti, kas viņiem rada papildu fizisku un psiholoģisku slogu; tā kā formālie un neformālie aprūpētāji ir būtiski Eiropas veselības un aprūpes sistēmu ilgtspējai;

H. tā kā atšķirības starp dzimumiem ekonomikas ziņā lielā mērā ir skaidrojamas ar atšķirībām starp dzimumiem aprūpes sniegšanā un profesionālās aprūpes nozares pārāk zemu novērtējumu, jo tajā nodarbināto sieviešu ir daudz vairāk nekā vīriešu;

I. tā kā labiem darba apstākļiem aprūpes nozarē ir būtiska nozīme kvalitatīvu aprūpes pakalpojumu sniegšanā;

J. tā kā kvalitatīvu bērnu aprūpes iestāžu pieejamība, piekļūstamība tām un iespēja tās izmantot par pieņemamām cenām ir būtiski faktori, kas ļauj cilvēkiem, jo īpaši sievietēm, kurām ir aprūpes pienākumi, piedalīties darba tirgū;

K. tā kā aplēstais neformālās aprūpes ilgums Eiropā ir 39 miljardi stundu gadā, kas atbilst aptuveni 576 miljardu EUR ekonomiskajai vērtībai, kura veido aptuveni 3,63 % no Eiropas iekšzemes kopprodukta (IKP)[17]; tā kā neoficiālās aprūpes dažādie veidi, sākot no ikdienas atbalsta personīgajā aprūpē un beidzot ar neregulāru palīdzību mājsaimniecības uzdevumu veikšanā, nav pienācīgi atzīti vai akceptēti; tā kā sievietes ir nesamērīgi atbildīgas par šādas aprūpes sniegšanu, kas tādējādi pastiprina dzimumu nevienlīdzību, ierobežojot viņu spēju turpināt oficiālu nodarbinātību, un tas jo īpaši attiecas uz gados jaunākiem neformālajiem aprūpētājiem; tā kā atšķirības bērnu aprūpes jomā joprojām ir viena no vissteidzamāk risināmajām problēmām, ar ko jaunie vecāki saskaras ES, un tās galvenokārt skar sievietes, aizkavējot viņu atgriešanos darbā;

L. tā kā digitālā inovācija un digitālo veselības rīku izmantošana var ievērojami uzlabot kvalitāti un pieejamību, jo īpaši lauku, attālos un salu reģionos, kā arī tālākajos reģionos, un tāpēc tā būtu aktīvi

---

16 *Eurofound*, 2021. gads.

17 *Peña-Longobardo L. M., Oliva-Moreno J.*, "*The Economic Value of Non-professional Care: A Europe-Wide Analysis*", *International Journal of Health Policy and Management*, 2022. gads; 11(10); Pasaules Veselības Organizācijas Eiropas reģionālais birojs, "*Shining light on women's contributions: celebrating their role in informal care*", 2024. gads.

jāveicina un jāatbalsta; tā kā digitālo platformu pieaugošā loma aprūpes nozarē ietekmē dzimumu līdztiesību, jo tā var saasināt pastāvošo nevienlīdzību;

M. tā kā 88,2 % no formālās aprūpes darbaspēka ir sievietes[18], kas norāda uz to, ka aprūpes un mājsaimniecības darbu psiholoģiskais un organizatoriskais slogs joprojām gulstas galvenokārt uz sievietēm;

N. tā kā sievietes uzņemas lielāko daļu neformālās aprūpes pienākumu, kas tiek lēsti 80 % apmērā;

O. tā kā tas pastiprina joprojām pastāvošās attiecīgās dzimumu atšķirības visā ES un veicina dzimumu nevienlīdzības palielināšanos aprūpes jomā, ierobežojot sieviešu spēju piedalīties darba tirgū un sabiedriskajā dzīvē un panākt ekonomisko neatkarību; tā kā pastāvīgās dzimumu atšķirības, tostarp 10 % dzimumu nodarbinātības atšķirība[19], 12 % vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība[20] un 25 % vīriešu un sieviešu pensiju atšķirība[21], kā arī citi faktori, piemēram, aprūpē nostrādātais laiks, nostāda sievietes neaizsargātā stāvoklī; tā kā, neraugoties uz pieaugošo informētību par dzimumu atšķirībām aprūpes jomā, patiesa kultūras pāreja uz vienlīdzīgu neapmaksāta aprūpes darba sadali joprojām ir tālu; tā kā pašreizējo dzimumu stereotipu dēļ tiek sagaidīts, ka aprūpes pakalpojumus sniegs galvenokārt sievietes un meitenes, un šie stereotipi tiek pastiprināti tiešsaistē, izmantojot sociālos medijus; tā kā kultūras pārmaiņas, izpratnes veicināšanas kampaņas un izglītības iniciatīvas, kas veicina dalītus aprūpes pienākumus, var sievietēm dot iespēju vienlīdzīgi piedalīties sabiedrībā un nodrošināt, ka meitenes var brīvi īstenot savus mērķus bez nesamērīgiem aprūpes pienākumiem; tā kā šo aprūpes atšķirību dēļ ir jāveic pasākumi, lai veicinātu vīriešu līdzdalību šajā nozarē un vienlīdzīgāku pienākumu sadalījumu; tā kā saskaņā ar Eiropas Dzimumu līdztiesības institūta 2024. gada dzimumu līdztiesības indeksu ES vidējais rādītājs aprūpes darbībām ir 78,7 punkti, kas atspoguļo pastāvīgās dzimumu atšķirības neapmaksātā mājsaimniecības darbā, bērnu aprūpē un ilgtermiņa aprūpē[22]; tā kā aprūpes darbaspēks visā Eiropā noveco un saskaras ar darbā pieņemšanas un noturēšanas problēmām;

P. tā kā līdz ar to sievietes, sniedzot neapmaksātu aprūpi, savas dzīves laikā pavada sešus papildu gadus salīdzinājumā ar vīriešiem[23];

---

18 Eiropas Komisija, Eiropas Aprūpes stratēģija, 2022. gads.
19 Eiropas Komisija, "*The Gender pay gap situation in the EU*", 2024. gads.
20 Eiropas Komisija, "*The Gender pay gap situation in the EU*", 2023. gads.
21 Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts, "*Gender Equality Index*", 2025. gads.
22 Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts, 2024. gads.
23 Organizācija "*Population Reference Bureau*", 2023. gads.

Q. tā kā sievietēm ir būtiska nozīme aprūpes nozarē un pat pēc ienākšanas darba tirgū viņas joprojām ir primāri atbildīgas par mājsaimniecības un aprūpes darbu; tā kā ir vajadzīgi laika izmantojuma apsekojumi, kuros galvenā uzmanība būtu vērsta uz aprūpes un mājsaimniecības darba veikšanai veltītā laika sadalījuma noteikšanu; tā kā aprūpes pienākumi liedz darba tirgū piedalīties aptuveni 7,7 miljoniem sieviešu salīdzinājumā ar tikai 450 000 vīriešu[24]; tā kā dažas sievietes nevar pilnībā iekļauties darba tirgū neformālās aprūpes pienākumu veikšanas sloga dēļ; tā kā neapmaksāta aprūpes darba nevienmērīgais sadalījums kavē sieviešu piekļuvi pilna laika nodarbinātībai un negatīvi ietekmē no dzimuma atkarīgas ienākumu atšķirības[25], kā rezultātā samazinās karjeras iespējas vai pat tiek pieņemti tāda darba piedāvājumi, kas ir zemāks par viņu prasmju līmeni, izraisot ienākumu zaudēšanu un sieviešu un vīriešu pensiju atšķirības palielināšanos; tā kā šī kaitīgā ietekme ir cieši saistīta ar sniegtās aprūpes intensitāti un aprūpes pienākumu ilgumu; tā kā aprūpes pienākumu dēļ ierobežotās nodarbinātības iespējas jo īpaši ietekmē vientuļās mātes; tā kā vientuļie vecāki veido 12,4 % no ES mājsaimniecībām ar bērniem; tā kā sievietes ir nesamērīgi pārstāvētas arī viena vecāka ģimenēs, proti, 85 %[26]; tā kā tikai puse no 42,8 miljoniem ES darbspējīgā vecuma personu ar invaliditāti ir nodarbinātas; tā kā īpaši skartas ir sievietes ar invaliditāti – tikai 21 % no viņām strādā pilna laika darbu[27];

R. tā kā aprūpes un darba dubultais slogs būtiski ierobežo aprūpētāju laiku atpūtai un pašaprūpei, kā rezultātā neapmaksāti aprūpētāji ir pakļauti daudz lielākam (vecāku) izdegšanas riskam; tā kā lielāka piekļuve reproduktīvās veselības aprūpes pakalpojumiem un aborta pakalpojumiem var palīdzēt vecākiem ģimenes plānošanā un samazināt stresu, ko rada negaidīta grūtniecība;

S. tā kā vairākās dalībvalstīs Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīva nav pilnībā īstenota; tā kā tās noteikums par aprūpētāju tiesībām uz piecu darba dienu atvaļinājumu gadā nav pietiekams, lai nodrošinātu pienācīgu aprūpi vai organizētu formālu aprūpi, un uz to neattiecas tādi paši aizsardzības pasākumi attiecībā uz atalgojumu un ienākumu atbalstu kā uz citiem ģimenes atvaļinājuma veidiem;

T. tā kā atzinīgi vērtējams ir paziņojums, ka Komisija līdz 2028. gadam novērtēs Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīvas īstenošanu;

U. tā kā piekļuve cenas ziņā pieejamiem un kvalitatīviem formālās

---

24 Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts, "*Gender inequalities in care and pay in the EU*".

25 Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fonds (*Eurofound*), 2016. gada Eiropas dzīves kvalitātes apsekojums "*Quality of life, quality of public services, and quality of society*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2018. gads.

26 Avots: *Eurostat*, 2023. gads: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Young_people_-_family_and_society.

27 Dzimumu līdztiesības indekss (2024. gads).

aprūpes pakalpojumiem ir būtiska, lai nodrošinātu, ka aprūpes sniegšana ir patiesa izvēle, atbalstītu aprūpētājus, samazinātu aprūpes intensitāti un mazinātu slogu aprūpētājiem, uzsverot, ka šādi pakalpojumi var palīdzēt palielināt sieviešu līdzdalību darba tirgū, uzlabot dzimumu līdztiesību un darbaspēka daudzveidību, veicināt ekonomisko neatkarību un samazināt atkarību no sociālās aizsardzības, tādējādi panākot ilgtspējīgāku ekonomikas izaugsmi;

V. tā kā saskaņā ar *Eurofound*[28] datiem aprūpes darbinieki ir pakļauti lielākam psihoemocionālās veselības problēmu riskam, jo darbam ir augstas emocionālās prasības un viņi ir pakļauti nelabvēlīgai sociālajai uzvedībai darbā;

W. tā kā šie dati arī liecina, ka sociālā izolācija ir viena no lielākajām problēmām, ar ko saskaras neformālie aprūpētāji, jo tie, kuriem ir intensīvas vai multiplas aprūpes pienākumi, saskaras ar lielāku nabadzības, sociālās atstumtības, vientulības un psihoemocionālās un fiziskās veselības problēmu risku; tā kā neformālās aprūpes pienākumi var arī kavēt aprūpētāju piekļuvi veselības aprūpes pakalpojumiem;

X. tā kā, rūpējoties par ģimenes locekli, kuram ir novājinoša slimība, piemēram, vēzis vai atmiņas traucējumi, kā arī citas slimības, neformālajiem aprūpētājiem tiek uzlikts nesamērīgs fizisks un psiholoģisks slogs, kas bieži vien pastiprinās pacienta dzīves beigu posmā[29];

Y. tā kā aprūpes nozare ES un tās dalībvalstīs joprojām nav pietiekami atzīta, novērtēta un finansēta, kā rezultātā pastāvīgi trūkst darbinieku, neraugoties uz to, ka šai nozarei ir aplēsts potenciāls radīt 8 miljonus papildu darbvietu[30]; tā kā publiskie ieguldījumi aprūpes pakalpojumos pozitīvi ietekmē dzimumu līdztiesību un nodarbinātības atšķirību novēršanu; tā kā sociālās ekonomikas dalībnieki palīdz uzlabot darba apstākļus aprūpes nozarē, pateicoties tiem raksturīgajiem līdzdalīgas pārvaldības modeļiem;

Z. tā kā aprūpes nozare saskaras ar grūtībām piesaistīt gados jaunus darba ņēmējus[31];

AA. tā kā nepietiekami ieguldījumi aprūpes pakalpojumos nesamērīgi ietekmē sievietes un meitenes, kuras uzņemas lielāko daļu neapmaksāto aprūpes pienākumu; tā kā aprūpes pakalpojumu kvalitātes standartu noteikšana tieši uzlabotu sieviešu ekonomisko

---

28 *Eurofound* "*Unpaid care in the EU*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025. gads.

29 Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts, "*Gender Equality Index 2019: Work-life balance*".

30 Publikācija "*The European Pillar of Social Rights Action Plan*", 2023. gads.

31 *Eurofound* pētījums, "*Measures to tackle labour shortages: Lessons for future policy*", 2023. gads.

neatkarību un vienlīdzīgas iespējas meitenēm izglītībā un nodarbinātībā, kā arī nodrošinātu, ka aprūpes standarti tiek izmantoti kā dzimumu līdztiesības instruments sievietēm un meitenēm;

AB. tā kā ievērojama šā darbaspēka daļa ir sievietes no trešām valstīm un viņas bieži saskaras ar netaisnīgiem darba apstākļiem;

AC. tā kā daudzas aprūpē un mājsaimniecībās nodarbinātas personas Eiropā ir migrantes, kuras saskaras ar ļoti nestabilu situāciju un intersekcionālu diskrimināciju savas valstspiederības, rases vai etniskās piederības, dzimuma un sociālekonomiskā un uzturēšanās statusa dēļ; tā kā šīs migrantes kompensē publiskas un cenas ziņā pieejamas aprūpes trūkumu ES un pret viņām netiek nodrošināta vienlīdzīga attieksme sociālo tiesību un pienācīgu darba apstākļu pieejamības ziņā;

AD. tā kā Eiropas Aprūpes stratēģijas sekmīgai īstenošanai ir nepieciešama uzraudzība, pārredzamība un sinerģija starp ES un valstu finansējumu, pētniecību un politiku, apspriežoties ar attiecīgajām oficiālo un neoficiālo aprūpētāju pārstāvības organizācijām;

AE. tā kā kvalitatīvas aprūpes nodrošināšana ir atkarīga no tā, vai ir pietiekami liels un labi apmācīts aprūpes darbaspēks ar pienācīgiem darba apstākļiem un ienākumiem; tā kā ieguldījumi kvalitatīvā profesionālajā izglītībā, apmācībā un prasmju pilnveides iespējās aprūpes darbiniekiem, kā arī pienācīga prasmju atzīšana ir būtiska, lai profesionalizētu šo nozari;

AF. tā kā Eiropas aprūpes kursa izveide, minimālā atalgojuma noteikšana un piekļuve kvalitatīviem bezmaksas sabiedriskajiem pakalpojumiem palīdzētu mazināt nabadzību un novērst dzimumu nevienlīdzību aprūpes jomā, atšķirības vīriešu un sieviešu darba samaksā, kā arī sieviešu un vīriešu pensiju atšķirības;

AG. tā kā sadalīti dati un kvalitātes rādītāji varētu uzlabot aprūpes uzraudzību; tā kā "slēpta aprūpe" nozīmē, ka aptaujās daudzi neformālie aprūpētāji netiek identificēti, un ļoti trūkst datu par gados jauniem aprūpētājiem (vecumā līdz 18 gadiem); tā kā tiek lēsts, ka gandrīz ceturtā daļa 15–17 gadus vecu jauniešu ES nodrošina neapmaksātu bērnu aprūpi un ka 8–24 % ir iesaistīti ilgtermiņa aprūpē; tā kā gados jaunu aprūpētāju vidū ir pārāk liels sieviešu un meiteņu īpatsvars[32];

AH. tā kā 2026. gada 5. martā publicētajā dzimumu līdztiesības stratēģijā 2026.–2030. gadam ir minēts, ka Eiropas aprūpes stratēģija tiks pārveidota par Eiropas aprūpes kursu, kas jāīsteno 2027. gadā,

---

32 *Eurofound* "*Unpaid care in the EU*", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2025. gads.

Aprūpe skaitļos

1. uzsver, ka aptuveni 6,2 miljoni cilvēku[33] ES ir nodarbināti kā oficiālās aprūpes darbinieki, savukārt vairāk nekā 53 miljoni cilvēku[34] veic neformālu, bieži vien neapmaksātu aprūpes darbu savā sociālajā vidē, piemēram, rūpējas par slimiem vai vecāka gadagājuma ģimenes locekļiem vai ģimenes locekļiem ar invaliditāti; norāda, ka neoficiālā aprūpe veido 30–85 % no visa aprūpes darba[35];

2. uzsver, ka formālās aprūpes darbs bieži vien netiek atzīts un tam ir raksturīgi nestabili darba apstākļi un fiziska un emocionāla spriedze, proti, algas ilgtermiņa aprūpes un citu sociālo pakalpojumu jomā ir par 21 % zemākas nekā vidēji[36], un sievietes pelna vidēji par 20 % mazāk nekā vīrieši[37]; uzsver, ka aptuveni 60 % neformālās aprūpes darba veic sievietes[38]; norāda, ka saskaņā ar aplēsēm 32 miljoni sieviešu katru nedēļu[39] sniedz neformālu aprūpi un nedēļā veic vidēji 17 neapmaksāta darba stundas;

3. konstatē, ka neoficiālā mājsaimniecības un aprūpes darba ekonomiskā vērtība ir 10–39 % no IKP visā pasaulē[40];

4. norāda, ka nevienlīdzīgais neformālās aprūpes darba sadalījums atspoguļo nevienlīdzīgu apmaksāta darba sadalījumu; norāda, ka ES 44 % sieviešu strādā pilna laika darbu salīdzinājumā ar 58 % vīriešu[41];

5. uzsver, ka šī nevienlīdzīgā aprūpes pienākumu sadale starp vīriešiem un sievietēm — dzimumu atšķirības aprūpes jomā — ietekmē vīriešu un sieviešu darba samaksas un pensiju atšķirības; šajā sakarībā uzsver, ka vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirība ES 2024. gadā tika lēsta 38 % apmērā[42]; konstatē, ka 2025. gadā sieviešu un vīriešu pensiju atšķirība 65 gadus vecu un vecāku personu vidū ES

---

33 Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs, 2023. gads.
34 *Eurofound*, *“Unpaid care in the EU”.*
35 Eiropas Komisija, ziņojums par ilgtermiņa aprūpi, 2021. gads.
36 *Eurofound*, “*Wages in long-term care and other social services 21% below average”*.
37 Pasaules Veselības Organizācija, “*Shining light on women’s contributions: celebrating their role in informal care*”.
38 *Eurocarers*, 2021. gads.
39 Pasaules Veselības Organizācija, “*Shining light on women’s contributions: celebrating their role in informal care*”.
40 *UN Women*, “*Redistribute unpaid work*”, 2021.
41 Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts. Eiropas Savienība pilnslodzes ekvivalenta (*FTE*) nodarbinātības rādītājs ir 44 % sievietēm un 59 % vīriešiem.
*** Ar *FTE* nodarbinātības rādītāju darba stundas mēra salīdzinoši, pat ja cilvēki strādā atšķirīgu stundu skaitu nedēļā.
42 Eiropas Parlaments, “*Addressing the gender care gap: Potential European added value*”

bija 25 %[43];

6. uzsver, ka Eiropas Savienībā 76 % no 49 miljoniem formālās aprūpes sniedzēju ir sievietes, no kurām 93 % ir nodarbinātas bērnu aprūpē un strādā par pedagoga palīgiem[44], 86 % sieviešu sniedz individuālu aprūpi veselības aprūpes pakalpojumu jomā un mājsaimniecībās, 95 % sieviešu ir nodarbinātas mājsaimniecībās[45];

7. norāda, ka ir svarīgi atzīt un attīstīt individuālo un mājsaimniecības pakalpojumu (*PHS*) nozari kā galveno nozari, jo tā aptver visu aprūpes darbu, kas tiek veikts mājsaimniecībās, tostarp tiešo (bērnu aprūpe, ilgtermiņa aprūpe, vecāka gadagājuma cilvēku un personu ar invaliditāti aprūpe, ko veic mājsaimniecībās dzīvojoši aprūpētāji) un netiešo aprūpi (ēdiena gatavošana, gludināšana, tīrīšana, dārzkopība, korektīvās nodarbības); uzsver, ka ir jāatzīst un jāatbalsta *PHS* darbinieki un jāiegulda viņos; norāda, ka šie pakalpojumi "atbalsta personu un ģimeņu labbūtību mājās, tostarp bērnu aprūpi, vecāka gadagājuma cilvēku un personu ar invaliditāti ilgtermiņa aprūpi, uzkopšanu, mājokļa remontu, konsultēšanu, dārzkopību un IKT atbalstu"[46]; uzsver, ka ES ir aptuveni 6,8 miljoni[47] nedeklarētu darba ņēmēju, kuri vai nu sniedz aprūpi (2,1 miljons), vai ir tieši nodarbināti mājsaimniecībās (4,7 miljoni) un no kuriem 90 % ir sievietes – lielākā daļa no viņām ir pusmūža trešo valstu valstspiederīgās, kas bieži vien netiek nodarbinātas uz pilnu slodzi[48]; atgādina, ka aplēstais nedeklarēto darba ņēmēju skaits *PHS* nozarē ir 9,2 miljoni cilvēku[49];

8. norāda, ka *Eurofound* konstatējumi liecina, ka attiecībā uz ilgtermiņa aprūpi gan sievietēm, gan vīriešiem laika gaitā ir vērojama manāma pāreja uz augstāku aprūpes intensitāti, jo pieaug to neapmaksāto aprūpētāju īpatsvars, kuri 2024. gadā ziņoja par vairāk nekā 20

---

43 Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts, "*Gender Equality Index*".
44 *Eurostat*, "*Childcare workers and teachers' aides in the EU in 2020*".
45 Eiropas Politikas centrs pētījums "*Gender equality: Who cares? Do you?*", 2022. gads.
46 Eiropas Darba iestāde, 2021. gads.
47 *Eurofound*, "*Undeclared care work in the EU: Policy approaches to a complex socioeconomic challenge*", nesenās aplēses liecina, ka visā ES 6,8 miljoni nedeklarētu darba ņēmēju sniedz aprūpes vai mājsaimniecību pakalpojumus un, konkrētāk, 2,1 miljoni no viņiem sniedz pakalpojumus aprūpes nozarē.
48 *Eurofound*, "*Undeclared care work in the EU: Policy approaches to a complex socioeconomic challenge*".
49 *Eurofound*, "*Undeclared care work in the EU: Policy approaches to a complex socioeconomic challenge*". 7. lpp.: nesenās aplēses liecina, ka visā ES 6,8 miljoni nedeklarētu darba ņēmēju sniedz aprūpes vai mājsaimniecību pakalpojumus un, konkrētāk, 2,1 miljoni no viņiem sniedz pakalpojumus aprūpes nozarē, savukārt 4,7 miljoni ir tieši nodarbināti mājsaimniecībās. Ņemot vērā plašāku definīciju, aplēstais nedeklarēto darba ņēmēju skaits *PHS* nozarē sasniedz 9,2 miljonus cilvēku.

aprūpes stundām nedēļā salīdzinājumā ar 2014. gadu; norāda, ka šī tendence ir īpaši acīmredzama augstākajā aprūpes intensitātes kategorijā (51 un vairāk stundas nedēļā), kas liecina par ievērojamu pieaugumu abiem dzimumiem; uzsver, ka sievietes pastāvīgi ziņo par augstāku aprūpes intensitātes līmeni nekā vīrieši visos laikposmos un tas atspoguļo viņu nesamērīgo iesaistīšanos neapmaksātā aprūpē;

9. norāda, ka neatbilstošas aprūpes sistēmas ir viens no galvenajiem šķēršļiem dzimumu nevienlīdzības novēršanai darba tirgos visā pasaulē[50]; uzsver – lai pilna laika nodarbinātību padarītu saderīgu ar aprūpes pienākumiem, ir jāpievēršas darba apstākļiem, proti, jāievieš elastīgi darba laika modeļi vai cita veida darba organizācija, kā arī jāpievēršas kvalitatīvu aprūpes pakalpojumu pieejamībai un piekļūstamībai un jāatbalsta darba vide, kas mudina izmantot paternitātes atvaļinājumu, tādējādi veicinot aprūpes uzdevumu vienlīdzīgu sadalījumu starp vecākiem; šajā sakarībā cita starpā uzsver darba devēju lomu;

10. uzsver, ka ir jānovērš dzimumu nodarbinātības atšķirības, pievēršoties diskriminācijai nodarbinātības jomā un veidojot ģimenei draudzīgas darbavietas, jāīsteno stratēģijas, kas veicina elastīgu darba režīmu un citus pasākumus, un jāsamazina šķēršļi, kas neļauj tēviem izmantot bērna kopšanas, paternitātes vai aprūpētāja atvaļinājumu, vienlaikus aktīvi veicinot sieviešu vienlīdzīgas pārstāvības kultūru; uzsver, ka minētie pasākumi ir jāpapildina ar formālās aprūpes, jo īpaši bērnu aprūpes, sociālo un kultūras destigmatizāciju;

11. uzsver, ka dažādās dzīves jomās vienlaikus ir jānovērš kultūras šķēršļi un tradicionālās dzimumu lomas, lai izskaustu dzimumu nevienlīdzību aprūpes jomā;

12. norāda – ir paredzams, ka līdz 2050. gadam publiskie izdevumi ilgtermiņa aprūpei palielināsies līdz 1,7 % no IKP (no 0,8 % no IKP 2022. gadā) [51]; uzsver, ka ir jānodrošina pienācīgs un ilgtspējīgs finansējums[52];

13. uzsver, ka līdz 2070. gadam gandrīz 30 % ES iedzīvotāji sasniegs 65 vai vairāk gadu vecumu[53], kā rezultātā palielināsies pieprasījums pēc aprūpes pakalpojumiem un tiks radīts ievērojams spiediens uz

---

50 Pasaules Ekonomikas forums, 2023. gada ziņojums par dzimumu nevienlīdzību pasaulē.

51 Komisijas dienestu 2022. gada 7.septembra darba dokuments, kas pievienots Komisijas priekšlikumam Padomes Ieteikuma m par piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei, (SWD(2022)0441).

52 Komisijas dienestu 2022. gada 7. septembra darba dokuments, kas pievienots Komisijas priekšlikumam Padomes Ieteikumam par piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei, (SWD(2022)0441).

53 Eiropas Komisija, 2021. gada ziņojums par novecošanu.

veselības un labklājības sistēmām, savukārt to cilvēku skaits, kuriem nepieciešama ilgtermiņa aprūpe, palielināsies no 30,8 miljoniem 2019. gadā līdz 38,1 miljonam 2050. gadā[54]; norāda, ka pašreizējās vajadzības jau rada problēmas, jo katrs piektais cilvēks, kam nepieciešama ilgtermiņa aprūpe, nevar piekļūt šādiem pakalpojumiem cenas pieejamības ierobežojumu dēļ[55];

Ceļā uz aprūpes sabiedrību

14. uzskata – aprūpes sabiedrība atzīst, ka aprūpei, kas aptver gan formālo, gan neformālo aprūpi, ir svarīga loma visos dzīves posmos, un integrē to savā politikā, pievēršoties visu veidu aprūpei, ko veic galvenokārt sievietes, tostarp pirmsskolas izglītībai un aprūpei, kā arī ilgtermiņa aprūpei;

15. uzsver, ka aprūpes pieejamība ir pamattiesības; uzsver, ka ieguldījumi kvalitatīvos aprūpes pakalpojumos ir būtiski, lai nodrošinātu vienlīdzīgu pieejamību aprūpei; uzsver, ka joprojām pastāvošie šķēršļi aprūpes pieejamībai ir cieši saistīti ar nepietiekamiem ieguldījumiem ilgtermiņa aprūpē; norāda, ka sievietes un meitenes lauku, attālos un tālākajos reģionos, tostarp salās, saskaras ar lielāku aprūpes nabadzības risku un pakalpojumu nepieejamību; prasa īstenot pielāgotus pasākumus, piemēram, mobilos bērnu un vecāka gadagājuma cilvēku aprūpes pakalpojumus, digitālos risinājumus un stimulus aprūpes speciālistiem palikt šajās teritorijās vai atgriezties tajās;

16. uzskata, ka aprūpes pienākumi nebūtu nesamērīgi jāuzņemas sievietēm un ka dalībvalstīm būtu jāveicina vīriešu un sieviešu vienlīdzīga līdzdalība bērnu un vecāka gadagājuma cilvēku aprūpē, ilgtermiņa aprūpē un ģimenes locekļu ar invaliditāti aprūpē, kā arī visos citos neformālās aprūpes pienākumos;

17. atbalsta dzimumu līdztiesību aprūpes pienākumos, veicinot aprūpes pienākumu vienlīdzīgu sadali, nodrošinot piekļuvi kvalitatīviem, cenas ziņā pieejamiem un piekļūstamiem aprūpes pakalpojumiem, nodrošinot bērna kopšanas atvaļinājumu un vienādu atalgojumu, piedāvājot elastīgu darba režīmu un garantējot taisnīgus darba apstākļus ar atbalstu darbavietā, darbā pieņemšanas sistēmām un pasākumiem aprūpes darba mājās atbalstam;

18. prasa rīkot izpratnes veicināšanas kampaņas, kas vērstas uz vīriešiem, mudinot vīriešus uzņemties vienlīdzīgu aprūpes pienākumu daļu, tādējādi nodrošinot lielāku sieviešu līdzdalību darba tirgū, ņemot vērā sociālo mediju ietekmi, stiprinot cīņu pret dzimumu

---

54 Eiropas Komisija, 2021. gada ziņojums par novecošanu.

55 Eiropas Parlaments, "*Addressing the gender care gap: Potential European added value*", 6. lpp., 2025. gads, "(..) katrs piektais cilvēks (19 %), kam nepieciešami ilgtermiņa aprūpes pakalpojumi, nevar tiem piekļūt. Galvenais iemesls gan vīriešiem, gan sievietēm bija to pieejamība cenas ziņā."

stereotipiem, kā arī izglītības iniciatīvas un citus pasākumus, piemēram, veicinot tādu darba kultūru, kas novērtē un atbalsta šo aprūpes paritāti; prasa sākt ES mēroga izpratnes veicināšanas kampaņas, kas pārvērtē aprūpes darbu un vēršas pret tradicionālajiem dzimumu stereotipiem;

19. tādēļ uzsver, ka ir vajadzīga bērnu aprūpe, kas atbilst vecāku vajadzībām aprūpes jomā brīvdienās un darba laikā; uzsver, ka ir svarīgi attīstīt cenas ziņā pieejamu, piekļūstamu un kvalitatīvu pirmsskolas izglītību un aprūpi, lai atvieglotu vecāku, jo īpaši sieviešu, atgriešanos darbā; uzsver, ka bērnu aprūpes atšķirība – kad ģimenes ir izmantojušas bērnu aprūpes atvaļinājumu, bet tām vēl nav pilnīgas piekļuves bērnu aprūpei[56] – joprojām ir viena no vissteidzamāk risināmajām problēmām vecākiem visā Eiropā; norāda, ka ģimenēm nākas tikt galā ar bērnu aprūpes komplicētību bez pienācīga atbalsta un bieži vien jāpieņem sarežģīti lēmumi par darbu, finansēm un aprūpes pienākumiem;

20. atzīst starppaaudžu ieguldījuma nozīmi un sociālo vērtību aprūpes jomā, piemēram, tāda ieguldījuma nozīmi un vērtību, ko sniedz vecvecāki, kuri regulāri rūpējas par saviem mazbērniem, ļaujot vecākiem, jo īpaši mātēm, strādāt pilna laika darbu;

21. uzsver, ka ir svarīgi pienācīgi īstenot efektīvus pasākumus un politiku, tostarp Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīvu, lai nodrošinātu patiesu darba un privātās dzīves līdzsvaru; aicina Komisiju rūpīgi uzraudzīt šīs direktīvas īstenošanu un uzsver, ka ir jānovērš vīriešu un sieviešu darba samaksas un pensiju atšķirības, īstenojot spēkā esošo tiesisko regulējumu un nodrošinot tā efektivitāti;

22. aicina dalībvalstis pārsniegt Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīvā paredzēto minimālo piecu dienu aprūpētāja atvaļinājumu gadā un nodrošināt, ka šāds atvaļinājums tiek pienācīgi apmaksāts, lai padarītu to reāli pieejamu visiem aprūpētājiem;

23. uzsver, ka mērķtiecīgi pasākumi, lai veicinātu elastīgu un ģimenei draudzīgu darba režīmu, tostarp tāldarbu, elastīgu darba laiku, aprūpētāja atvaļinājumu un nepilna laika iespējas, kā arī stimuli un īpaši pasākumi bērna kopšanas atvaļinājuma politikā ir būtiski, lai sievietes un vīrieši varētu labāk saskaņot savu profesionālo un privāto dzīvi; uzsver, cik svarīgi ir taisnīgi sadalīt vecāku atvaļinājumu starp vecākiem un cik svarīga ir tā ietekme uz dzimumlīdztiesīgas sabiedrības veicināšanu;

24. uzsver, ka aprūpē nodarbinātie sniedz būtisku atbalstu; uzsver, ka visos atbalsta pasākumos, kas paredzēti aprūpētājiem, ir jāatzīst viņu kā aprūpētāju tiesības un jānodrošina psiholoģiskais atbalsts, atpūtas pakalpojumi, veselības aprūpes pakalpojumi un elastīgs darba režīms

---

56 Eiropas ģimenes politikas novērošanas centrs, “*Childcare Gap In The European Union: A 2025 Overview*”.

(atvaļinājums, darba laiks, tāldarbs), nezaudējot atalgojumu vai tiesības līdzsvarot aprūpes pienākumus un nodarbinātību; aicina Komisiju un dalībvalstis veicināt uz traumām balstītas un psihoemocionālajai veselībai draudzīgas pieejas aprūpes sniegšanā, atzīstot psihosociālos riskus gan aprūpētājiem, gan aprūpes saņēmējiem; uzsver, ka šie pasākumi ir jāpapildina ar taisnīgu atalgojumu un sociālo aizsardzību aprūpes darbiniekiem, lai garantētu kvalitatīvu nodarbinātību un pielāgotu atbalstu aprūpētājiem, kuru karjeru ir traucējuši veselības aprūpes pienākumi, un veicinātu viņu reintegrāciju, finansiālo neatkarību un labbūtību;

25. uzskata, ka ir svarīgi, lai šo pasākumu mērķis būtu sniegt atbalstu ģimenēm un aprūpētājiem, veicināt sieviešu nodarbinātību un samazināt dzimumu nevienlīdzība aprūpes jomā, un svarīgi ir arī pasākumi, kas paredzēti saskaņā ar Eiropas Aprūpes stratēģiju; uzsver, ka īpaša uzmanība būtu jāpievērš bērnu ar invaliditāti vecākiem, kuri savu ilgtermiņa aprūpes pienākumu dēļ saskaras ar sarežģītiem šķēršļiem dalībai darba tirgū un finansiālajai neatkarībai; uzsver, ka tas pats attiecas uz tuvinieku ar invaliditāti un hroniskām slimībām aprūpētājiem; uzsver, ka aprūpēt tuvinieku ar ilgstošu slimību var būt ilga, intensīva un emocionāli sarežģīta pieredze, kas rada ievērojamu slogu neformālajiem aprūpētājiem; uzsver, ka šādos gadījumos ir vajadzīgs veselības aprūpes speciālistu atbalsts; norāda, ka ir svarīgi izstrādāt politiku, kas vienlaikus stiprina aprūpes nozari, nodrošina piekļuvi kvalitatīviem kopienā balstītiem aprūpes pakalpojumiem un veicina vienlīdzīgu atalgojumu par neformālo aprūpētāju, jo īpaši sieviešu, (re)integrāciju darba tirgū;

26. uzskata, ka saistībā ar daudzgadu finanšu shēmu 2028.–2034. gadam īpaša uzmanība būtu jāpievērš aprūpes nozarei; uzsver, ka ir jānodrošina pietiekams finansējums šajā jomā, lai atbalstītu Eiropas Aprūpes stratēģijas un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanu;

27. uzsver, ka aprūpes sabiedrība integrē dažādus aprūpes modeļus, piemēram, tos, ko īsteno publiskie vai privātie pakalpojumu sniedzēji, pašnodarbinātie aprūpētāji vai aprūpētāji, kurus tieši nodarbina mājsaimniecības, un veicina aprūpes deinstitucionalizāciju, izmantojot mājās vai kopienā balstītus pakalpojumus; uzsver kopienā balstītas un starppaaudžu pieejas aprūpei, kas veicina solidaritāti, samazina sociālo izolāciju un veicina noturību ģimenēs un apkaimēs; uzsver arī to, cik svarīgi ir saglabāt tiesības izvēlēties aprūpes modeli, lai saglabātu gan aprūpētāju, gan personu, kurām nepieciešama aprūpe, cieņu, kā arī viņu autonomiju, neatkarību, labbūtību un iekļaušanu kopienā, ņemot vērā aprūpes saņēmēju vajadzības un vēlmes un nodrošinot aizsardzību pret dzimumbalstītu vardarbību aprūpes vidē, kā arī ietverot pienācīgu un personalizētu atbalstu neformālajiem aprūpētājiem; atzīst, ka formālās ilgtermiņa aprūpes nozare joprojām galvenokārt ir atkarīga no aprūpes iestādēs, savukārt aprūpe mājās un kopienā balstīta aprūpe labāk

atbalsta personu, kurām nepieciešama aprūpe, tiesības dzīvot neatkarīgi; norāda, ka par prioritāti steidzami jānosaka uz personu vērsta un tiesībās balstīta pieeja, kas ļauj cilvēkiem saņemt aprūpi mājās un pilnībā piedalīties sabiedrības dzīvē;

28. uzsver, ka mērķtiecīgas prasmju apguves, prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas programmas, kā arī atbalsts (re-)integrācijai darba tirgū bez jebkādas diskriminācijas pret sievietēm, kuras ir saskārušās ar karjeras pārtraukumiem aprūpes sniegšanas un mājsaimniecības pienākumu dēļ, ir būtiskas, lai atbalstītu viņu profesionālās attīstības nepārtrauktību un vienlīdzīgas iespējas darba tirgū; turklāt uzsver, ka šīm sievietēm ir vērtīgas nodotamas prasmes turpmākai nodarbinātībai vai uzņēmējdarbībai šajā nozarē; prasa izstrādāt īpašas programmas un nodrošināt atbalstu šo prasmju atzīšanai, izmantojot apmācību, sertifikācijas shēmas vai atbalstu uzņēmumu izveidei, tādējādi veicinot viņu kā personu ar vērtīgu dzīves pieredzi, piemēram, uzņēmēju un darbvietu radītāju, reintegrāciju darba tirgū; uzsver, ka šai apmācībai ir jābūt pieejamai, pienācīgi finansētai un saistītai ar kvalitatīvām nodarbinātības iespējām;

Aprūpe ekonomikas centrā

29. uzskata, ka aprūpes ekonomika ietver aprūpes darbu, ko veic, izmantojot publisko un privāto sektoru, tostarp mazos un vidējos uzņēmumus, pilsonisko sabiedrību un cita veida organizācijas, sociālo un solidaritātes ekonomiku un mājsaimniecības, arī aprūpes sniedzējus un saņēmējus, kā arī darba devējus un iestādes, kas piedāvā aprūpes pakalpojumus[57]; uzsver, ka aprūpes ekonomika ir jāatzīst par sabiedrisku labumu un augšupējas sociālās konverģences pīlāru, ko atbalsta stabili ieguldījumi un kvalitatīvu darbvietu radīšana;

30. uzsver, ka ir jāstiprina ilgtermiņa aprūpes pakalpojumi, jo īpaši aprūpe mājās un kopienā balstīta aprūpe, un jāizstrādā automatizētas digitālās veselības uzraudzības tehnoloģijas;

31. atzīst, ka sievietes, kas ir uzņēmējas, aprūpes nozarē saskaras ar sistēmiskiem šķēršļiem piekļuvē kredītiem un ieguldījumiem; aicina Komisiju un dalībvalstis izstrādāt īpašas atbalsta programmas sieviešu uzņēmējdarbībai aprūpes nozarē, tostarp īpašus garantiju fondus, uz sievietēm vērstas mentorēšanas shēmas un preferenciālus kritērijus ES; prasa iesniegt priekšlikumus par sieviešu vadītiem uzņēmumiem, kas ievieš inovācijas aprūpes ekonomikā;

32. uzsver, ka aprūpes ekonomika atzīst aprūpes darbu par ļoti svarīgu Eiropas noturībai, nodrošinot 11 % no ES IKP un nodarbinot vairāk

---

57 Starptautiskā Darba organizācija, https://www.ilo.org/topics-and-sectors/care-economy.

nekā 6 miljonus cilvēku, no kuriem lielākā daļa ir sievietes[58], tai ir potenciāls radīt 8 miljonus jaunu darbvietu[59] un tā atzīst nenovērtējamo ekonomisko ieguldījumu, ko nodrošina neformālie aprūpētāji; norāda, ka ekonomiskās izmaksas, ko rada dzimumu nevienlīdzība aprūpes jomā, varētu sasniegt aptuveni 147–220 miljardus EUR gadā, taču tai pašā laikā pētījumi liecina, ka ieguldījumi formālās aprūpes nozarē varētu radīt pozitīvu ekonomisko atdevi – vismaz 4 EUR par katru bērnu aprūpē vai ilgtermiņa aprūpē ieguldīto 1 EUR[60];

33. uzsver nodarbinātības un ekonomikas izaugsmes potenciālu, ko piedāvā profesionālās aprūpes nozare, un uzsver, ka ieguldījumi aprūpē ļauj neformālajiem aprūpētājiem labāk integrēties darba tirgū;

34. mudina dalībvalstis izstrādāt vietējas un reģionālas aprūpes stratēģijas un mērķtiecīgus pasākumus kvalitatīvām un ilgtspējīgām darbvietām lauku un attālos apvidos, kā arī tālākajos reģionos, tādējādi stiprinot teritoriālo kohēziju un samazinot nevienlīdzību darba tirgū; uzskata, ka jo īpaši šajās jomās varētu mobilizēt ES finansēšanas instrumentus, lai atbalstītu jaunu, kvalitatīvu darbvietu radīšanu aprūpes nozarē, tādējādi risinot iedzīvotāju skaita samazināšanās problēmu konkrētos apgabalos un darbaspēka trūkumu; aicina Komisiju un dalībvalstis pastiprināt savu atbalstu bezpeļņas sociālās ekonomikas uzņēmumiem un organizācijām; mudina dalībvalstis atvieglot piekļuvi finansējumam un uzlabot sociālās ekonomikas dalībnieku pamanāmību, kā uzsvērts 2021. gada sociālās ekonomikas rīcības plānā;

35. uzsver sociālās ekonomikas uzņēmumu un kooperatīvu nozīmi aprūpes pakalpojumu sniegšanā teritorijās un iedzīvotājiem, kurus nepietiekami apkalpo tradicionālie publiskie vai privātie pakalpojumu sniedzēji, jo īpaši gadījumos, kad peļņas gūšanas motivācija ir zema;

36. norāda, ka budžeta plānošanā jānodrošina pienācīgi ieguldījumi aprūpē un jāuzrauga pasākumu vai to trūkuma ietekme uz dzimumu līdztiesību;

37. uzsver, ka ir jānodrošina aprūpes darbinieku un viņu pārstāvju līdzdalība visos politikas veidošanas posmos, tostarp viņus ietekmējošās politikas izstrādē, īstenošanā un novērtēšanā;

38. uzskata, ka ir vajadzīgas turpmākas investīcijas, lai attiecīgā

---

58 Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs, “*Care workers: skills opportunities and challenges*” (2023.gada atjauninājums), https://www.cedefop.europa.eu/en/data-insights/care-workers-skills-opportunities-and-challenges-2023-update.

59 Publikācija “*The European Pillar of Social Rights Action Plan*”, 2021. gads.

60 Starptautiskā Darba organizācija, https://www.ilo.org/topics-and-sectors/care-economy.

gadījumā gan formālās aprūpes darbiniekiem, gan neformālās aprūpes sniedzējiem nodrošinātu apmācību, tostarp mērķtiecīgu prasmju pilnveidi, jo īpaši digitālo, starppersonisko un ar veselību saistīto prasmju jomā, tostarp par fiziskas vai psiholoģiskas vardarbības riskiem aprūpes un veselības iestādēs, kā arī lai nodrošinātu kvalitatīvu, uz cilvēku vērstu aprūpi; uzstāj, ka prasmju pilnveidei un pārkvalifikācijai ir galvenā nozīme karjeras pārvaldībā visa mūža garumā, jo aprūpes profesijas mainās līdz ar prakses un tehnoloģiju attīstību vai pat aprūpes organizēšanu; uzskata, ka pieredzes uzkrāšana būtu jāvērtē augstāk, uzlabojot iegūtās pieredzes un kvalifikācijas atzīšanu un nodrošinot turpmākas tālākizglītības iespējas; turklāt uzskata, ka būtu jāveicina sertifikācija, lai apmierinātu mainīgās vajadzības, jo īpaši attiecībā uz profesionālās izglītības un apmācības diplomu atzīšanu, nodrošinot darbvietas ar ilgtermiņa perspektīvām, kas veicina iekļaušanu un izaugsmi; prasa izstrādāt ES mēroga minimālos standartus aprūpes apmācības programmām, nodrošinot kvalifikāciju atzīšanu, tiesību pārnesamību un karjeras iespējas darba ņēmējiem;

39. norāda, ka Eiropa saskaras ar prasmju trūkumu visā ekonomikā, ko pastiprina darbaspēka samazināšanās[61]; turklāt norāda, ka dažus trūkumus var saistīt vai nu ar esošo talantu nepietiekamu izmantošanu, par ko liecina dziļa dzimumu nelīdztiesība konkrētās profesijās, vai ar konkrētām problēmām, kas saistītas ar darba apstākļiem, piemēram, zemu atalgojumu vai pievilcības trūkumu;

40. uzsver, ka nolūkā palielināt aprūpētāju un aprūpējamo personu digitālās kompetences ir jāatbalsta tiešsaistes pakalpojumu un apmācības attīstība, uzlabojot piekļuvi internetam un savienojumus, lai paaugstinātu aprūpes kvalitāti un gūtu labumu no tehnoloģijām kvalitatīvas aprūpes atbalstam;

41. uzsver, ka neapmaksātam aprūpes darbam ir sociāla un ekonomiska ietekme; uzsver, ka neapmaksātam aprūpes darbam ir izšķiroša nozīme Eiropas sabiedrībā un ekonomikā un tas ietekmē darbaspēka, jo īpaši sieviešu, līdzdalību, uztur pastāvīgu dzimumu nelīdztiesību nodarbinātības un atalgojuma jomā un rada ievērojamu spiedienu uz sociālās labklājības, veselības un ilgtermiņa aprūpes sistēmām visās dalībvalstīs; tādēļ aicina dalībvalstis agrīnas atklāšanas un profilakses programmās īpašu uzmanību pievērst aprūpētājiem; uzsver sarežģījumus, tostarp sociālekonomiskas problēmas, ar kurām saskaras neformālie aprūpētāji, galvenokārt sievietes, kuri veic neapmaksātu aprūpes darbu un saskaras ar apvienotu darba un aprūpes pārslodzi ar ierobežotu sociālo aizsardzību, nepietiekamu formālās aprūpes infrastruktūru un neatbilstošu psihoemocionālās veselības atbalstu un kuru ieguldījums ir jāatzīst un mērķtiecīgi jāatbalsta; norāda, ka neformālie aprūpētāji var saskarties ar vientulību, nabadzību, grūtībām piekļūt nodarbinātībai vai fiziskās un psihoemocionālās veselības problēmām; jo īpaši uzsver, ka

---

61 Mario Dragi, “Eiropas konkurētspējas nākotne”, 2024. gads.

psihoemocionālās veselības problēmas, kas saistītas ar ilgtermiņa aprūpes sniegšanu, ietver trauksmi un depresiju, kas neformālo aprūpētāju vidū ir par 20 % izplatītāka nekā citu aprūpētāju vidū, un ka 66 % formālās aprūpes darbinieku saskaras ar psihoemocionālās veselības riskiem; norāda, ka tā ir būtiska atšķirība salīdzinājumā ar plašāku darbaspēku, proti, 43 % ziņo par līdzīgām problēmām; konstatē, ka neformālās aprūpes pienākumi var ierobežot aprūpētāja spēju apmeklēt savus profilaktiskās veselības aprūpes apmeklējumus un var izraisīt ienākumu zudumu, pastiprinot sieviešu nabadzību; uzsver, ka šī kaitīgā ietekme ir cieši saistīta ar sniegtās aprūpes intensitāti;

42. nosoda to, ka daudzi aprūpē un mājsaimniecībās nodarbinātie saskaras ar ļoti nestabilu situāciju un intersekcionālu diskrimināciju rases vai etniskās piederības, dzimuma, sociālekonomiskā statusa vai valstspiederības dēļ, un to, ka daudzi no šiem darba ņēmējiem ir sievietes, kurām nav oficiāla darba līguma un kuras tādējādi ir neaizsargātākas pret ekspluatāciju un bieži vien nevar izmantot savas tiesības, jo īpaši tiesības uz pienācīgu darbu un sociālo aizsardzību;

43. prasa sniegt mērķtiecīgu finansiālu atbalstu un īstenot iniciatīvas, kas nodrošina psiholoģiskās un garīgās veselības palīdzības pakalpojumus neformālajiem aprūpētājiem, tostarp atelpas brīža aprūpi, kas laiku pa laikam nodrošina atvieglojumu, un veikt pasākumus nabadzības un sociālās atstumtības novēršanai, apmainoties ar paraugpraksi šajā jomā visās dalībvalstīs;

44. uzsver, ka pienācīgam un mērķtiecīgam atbalstam neformālajiem aprūpētājiem būtu jāietver aprūpētāju lomas un tiesību atzīšana, atbalsta pakalpojumi, piemēram, atelpas brīža aprūpe, konsultācijas, līdzbiedru atbalsts, finansiāla palīdzība un kompensācija nabadzības riska mazināšanai, elastīgs darba režīms (atvaļinājums, darba laiks, tāldarbs) aprūpes un nodarbinātības līdzsvarošanai, apmācība un informācija, lai aprūpētājiem nodrošinātu prasmes un jēgpilnu līdzdalību politikas izstrādē;

45. uzsver, ka ir jāpieliek ievērojamas pūles, lai stiprinātu aprūpes darbinieku profesionālo statusu un novērstu darbaspēka trūkumu aprūpes nozarē, tostarp izmantojot pielāgotus risinājumus, lai veicinātu deklarētu darbu, taisnīgu atalgojumu, karjeras attīstības iespējas un labākus un pienācīgus darba apstākļus; uzsver, ka ieguldījumi formālās aprūpes pakalpojumos var ievērojami mazināt spiedienu uz neformālajiem aprūpētājiem un novērst daļu no negatīvās ietekmes uz viņu darba un privātās dzīves līdzsvaru un karjeras iespējām, tādējādi veicinot dzimumu līdztiesību;

46. uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt piekļuvi pienācīgam mērķtiecīgam psihosociālajam un izglītības atbalstam gados jauniem

aprūpētājiem[62], kuri sniedz aprūpi neformāli un kuru īpatsvars ir 4–10 % no bērniem ES, un kuru aprūpes pienākumi ietekmē viņu izglītību, psihoemocionālo veselību, sociālo attīstību[63] un turpmāko karjeru; mudina izveidot īpašas ES programmas gados jaunu aprūpētāju atbalstam, lai izvairītos no skolas vai darba tirgus pamešanas;

47. atzīst, ka, lai gan ievērojamu daļu aprūpes darba veic ES valstspiederīgie, daļu darba veic arī sievietes no trešām valstīm; uzsver, ka, lai gan centieni būtu jākoncentrē uz mājsaimniecībās nodarbinātu aprūpes darbinieku piesaistīšanu un noturēšanu, trešo valstu darba ņēmēju pieņemšana darbā ir jābalsta uz darba tirgus vajadzībām, izmantojot labi pārvaldītu likumīgu migrāciju, un tajā būtu jāiekļauj visaptveroša profesionālā apmācība; uzsver, ka trešo valstu darba ņēmēju pieņemšanai darbā ir jānotiek, izmantojot tikai pārredzamus un uz tiesībām balstītus likumīgas migrācijas kanālus; aicina veikt būtiskus ieguldījumus prasmju pilnveidē un profesionālajā apmācībā, lai atbalstītu iespēju došanu trešo valstu likumīgajiem darba ņēmējiem un viņu integrāciju; stingri nosoda visu veidu nedeklarētu darbu, ekspluatāciju un nestabilu nodarbinātību un uzsver gan ES, gan trešo valstu aprūpes darbinieku neaizstājamo ieguldījumu sociālajā kohēzijā un labklājībā ES;

48. atzīst, ka piekļuve kvalitatīvai veselības aprūpei, tostarp seksuālās un reproduktīvās veselības tiesībām, ir būtiska, lai ikvienam nodrošinātu labu dzīves kvalitāti;

Turpmākie pasākumi

49. aicina Komisiju kopā ar attiecīgajām aģentūrām nodrošināt precīzus, pieejamus un salīdzināmus datus par dzimumu atšķirībām aprūpes jomā, tostarp laika izlietojuma apsekojumus, lai dalībvalstis varētu apmainīties ar paraugpraksi un efektīvi novērst šīs atšķirības;

50. prasa sistemātiski vākt pēc dzimuma sadalītus, precīzus, kvalitatīvus un salīdzināmus datus par aprūpes pienākumiem ilgtermiņa un bērnu aprūpē, ienākumiem, tostarp algām un pensijām[64], darba laiku, sociālās aizsardzības segumu, aprūpes darbinieku līgumisko statusu ES un to trešo valstu valstspiederīgo un bērnu situāciju, kuri sniedz aprūpi, un, ja iespējams, datus par *PHS* un neformālo aprūpi, lai

---

62 Eiropas Parlaments, Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, padziļināts politikas apskats "*The situation of young carers in Europe*" , 2024. gads. "Gados jauni aprūpētāji, kas nav sasnieguši 18 gadu vecumu, regulāri aprūpē savus vecākus, brāļus, māsas vai citus mājsaimniecības locekļus, kuriem ir invaliditāte vai kuri nav autonomi."

63 Eiropas Parlaments, Iekšpolitikas ģenerāldirektorāts, padziļināts politikas apskats "*The situation of young carers in Europe*", 2024. gads.

64 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary%3AWages_and_salaries_-_EBS.

uzraudzītu aprūpes apjomu, ko ģimenes locekļi sniedz saviem tuviniekiem, un to, vai un kā šie aprūpes pienākumi ietekmē viņu darba dzīvi;

51. aicina Komisiju un dalībvalstis vākt datus par gados jaunu aprūpētāju situāciju un izstrādāt ES mēroga pamatnostādnes un apmainīties ar paraugpraksi, lai palīdzētu dalībvalstīm viņus apzināt un atbalstīt skolās un kopienās un izmantotu pastiprinātas veselības aprūpes sistēmas; aicina Komisiju izveidot strukturētu dialogu par aprūpi un izveidot ikgadēju aprūpes platformu, kas apvienotu visas attiecīgās ieinteresētās personas, piemēram, akadēmisko aprindu pārstāvjus, dalībvalstu pārstāvjus, aprūpējamo personu apvienības, neformālos aprūpētājus, sociālos, peļņas, publiskos un bezpeļņas aprūpes sniedzējus un arodbiedrības, lai novērtētu progresu, apmainītos ar inovatīvu praksi nolūkā uzlabot ES Aprūpes stratēģijas mērķu sasniegšanu un izstrādātu turpmākos pasākumus tās pastāvīgai īstenošanai;

52. mudina budžeta plānošanā ievērot dzimumu līdztiesības principu, lai nodrošinātu, ka izdevumi aprūpes pakalpojumiem tieši samazina nevienlīdzību, ar ko saskaras sievietes un meitenes;

53. uzsver, ka galvenā uzmanība būtu jāpievērš aprūpētāju lomai, un tādēļ uzskata, ka ir jāsamazina nevajadzīga birokrātija un pēc iespējas jāizvairās uzticēt viņiem administratīvus uzdevumus, kurus var pārvaldīt administratīvie asistenti vai piemēroti digitālie rīki;

54. uzsver, ka paziņotā aprūpes kursa sagatavošanas laikā ES, valstu un vietējā līmenī ir jāapspriežas ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp neformālo aprūpētāju pārstāvjiem un pacientu organizācijām, lai izvairītos no politikas izolētības un ņemtu vērā situāciju un vajadzību daudzveidību;

55. aicina dalībvalstis ieguldīt aprūpes ekonomikā un īstenot Padomes ieteikumus[65] par Barselonas mērķu pārskatīšanu attiecībā uz pirmsskolas izglītību un aprūpi un piekļuvi cenas ziņā pieejamai un kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei saskaņā ar ES Aprūpes stratēģiju, un savos īstenošanas ziņojumos iekļaut labas prakses apzināšanu, nepilnību un progresa kartēšanu, kā arī stratēģijas, lai veicinātu vīriešu lielāku līdzdalību aprūpes nozarē un novērstu nedeklarētu aprūpes darbu, nosakot galvenos virzītājspēkus un ierosinot pielāgotus risinājumus; aicina Komisiju nodrošināt, ka Eiropas Garantijai bērniem ir skaidri mērķi un prioritātes un ka tai tiek piešķirts ievērojams budžets, un mudina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt cenas ziņā pieejamus, kvalitatīvus un piekļūstamus aprūpes pakalpojumus pirmsskolas aprūpei un vecāka gadagājuma cilvēku aprūpei;

---

65 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=oj:JOC_2022_484_R_0001; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022H1215(01).

56. uzsver, ka Aprūpes stratēģija būtu jāsaskaņo ar ES Personu ar invaliditāti tiesību stratēģiju, jo tās abas risina kopīgas problēmas;

57. uzsver, ka aprūpē, ko sniedz personām ar invaliditāti, par prioritāti ir jānosaka autonomija, jo šīm personām vajadzētu būt iespējai izlemt, kur un ar ko dzīvot, kā arī cieņa un iekļaušana, izmantojot cilvēktiesībās balstītu un personcentrētu pieeju, kas atspoguļo notiekošās pārmaiņas aprūpes sniegšanā; uzsver, ka to var panākt, uzlabojot viņu aprūpes apstākļus, piemēram, izmantojot kvalitatīvu aprūpi mājās vai citas izmitināšanas iespējas, kas atbilstu viņu vajadzībām, tostarp neatkarīgu un pieejamu dzīvi, un iekļaujot personas ar invaliditāti aprūpes sistēmu izstrādē, vienlaikus arī veicinot viņu izglītību un apmācību, tostarp izmantojot digitālos risinājumus, tādējādi radot iekļaujošu darbaspēku un garantējot viņu piekļuvi nodarbinātībai;

58. uzsver, ka tikai puse no 42,8 miljoniem darbspējas vecuma personu ar invaliditāti ES ir nodarbinātas un tikai 21 % sieviešu ar invaliditāti ir nodarbinātas pilnu slodzi[66]; tādēļ aicina Komisiju un dalībvalstis mudināt un apmācīt aprūpētājus atbalstīt personu ar invaliditāti integrāciju darba tirgū;

59. uzsver, ka īpaša uzmanība būtu jāpievērš neformālajiem aprūpētājiem, ģimenēm un vecākiem, jo īpaši mātēm, kas sniedz ilgtermiņa aprūpi bērniem ar invaliditāti, un jānodrošina pienācīgs atbalsts – finansiāls vai sociālais nodrošinājums un piekļuve atelpas brīža un konsultāciju pakalpojumiem;

60. šajā sakarā uzsver – atbilstoši ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām noteiktajam pienākumam ES ir sistemātiski jāintegrē personu ar invaliditāti tiesības visās jaunajā daudzgadu finanšu shēmā laikposmam pēc 2027. gada ietvertajās programmās, izstrādājot metodiku to izdevumu izsekošanai, kuri nodrošina ieguvumu personām ar invaliditāti, tostarp sievietēm un meitenēm, un pārbaudot, vai visas programmas un ES finansētie projekti sniedz vienādas iespējas un piekļuvi personām ar invaliditāti;

61. prasa pilnībā īstenot Darba un privātās dzīves līdzsvara direktīvu un turpināt tās rūpīgu uzraudzību, izpildi un novērtēšanu; uzsver, ka ir jāpagarina grūtniecības un dzemdību atvaļinājums, paternitātes atvaļinājums un aprūpētāja atvaļinājums un jāpanāk to pienācīga apmaksa, jāatvieglo vecāku atvaļinājuma izmantošana, kā arī jāuzrauga, kā vīrieši izmanto šādu atvaļinājumu; aicina dalībvalstis uzlabot neformālo aprūpētāju statusu, nodrošinot pienācīgu atalgojumu un kompensāciju, kā arī piekļuvi atelpas brīža aprūpes pakalpojumiem, lai labāk atbalstītu pašreizējos neformālos aprūpētājus, vienlaikus arī palīdzot sasniegt direktīvas sākotnējo mērķi mudināt vairāk vīriešu iesaistīties aprūpes sniegšanā; mudina

---

66 Publikācija “*European Gender Equality Index*”, Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts.

Komisiju uzstāt uz iniciatīvām, kas paredz, ka abi vecāki var izmantot bērna kopšanas atvaļinājumu, turklāt prasa nodrošināt elastīgu darba režīmu vecākiem un ierosināt ES līmeņa kvalitātes pamatnostādnes un paraugprakses apmaiņu ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu jomā, tostarp attiecībā uz pienācīgu darbinieku skaitu, specializētām apmācības programmām un kvalitātes nodrošināšanas mehānismiem; prasa, lai darba ņēmēji, jo īpaši sievietes, kuri izmanto savu atvaļinājumu, lai rūpētos par saviem ģimenes locekļiem, tiktu efektīvi aizsargāti pret atlaišanu vai jebkādu diskriminējošu attieksmi, kas saistīta ar viņu aprūpes pienākumiem;

62. mudina dalībvalstis ieviest pienācīgi apmaksātu un nenododamu vecāku atvaļinājumu katram vecākam, lai novērstu to, ka sievietes tiek nesamērīgi apgrūtinātas ar aprūpes pienākumiem; uzsver, ka ir būtiski uzlabot to, kā vīrieši izmanto atvaļinājumu, lai mainītu normas, nodrošinātu sieviešu vienlīdzīgu dalību darba tirgū un mazinātu jebkādu negatīvu starppaaudžu ietekmi uz meitenēm;

63. aicina Komisiju nākt klajā ar direktīvu par tiesībām būt bezsaistē, lai aizsargātu visus darba ņēmējus, jo īpaši vecākus un aprūpētājus;

64. prasa aizsargāt neformālos aprūpētājus, kas galvenokārt ir sievietes, tostarp tos, kuri pārtrauc strādāt, lai nodrošinātu aprūpi ģimenes loceklim vai kādam citam, kam nepieciešama aprūpe; mudina Komisiju un dalībvalstis veicināt, atzīt un atbalstīt neformālo aprūpētāju lomu, apliecinot viņu būtisko ieguldījumu sociālajā kohēzijā un aprūpes sistēmu ilgtspējas nodrošināšanā visā Eiropā; šajā sakarībā lūdz nodrošināt viņu piekļuvi sociālās aizsardzības sistēmām, lai mazinātu aprūpes negatīvo ietekmi, jo īpaši uz sieviešu karjeru un ekonomisko neatkarību, vienlaikus nodrošinot, ka sievietes netiek izstumtas no oficiālā darba tirgus;

65. mudina Komisiju nākamajā Eiropas Aprūpes stratēģijā ieviest visaptverošu, dzimumvērīgu satvaru, lai apzinātu un atzītu dažādos neformālās aprūpes veidus visā Eiropā; uzsver, ka ir jānodrošina neformālajiem aprūpētājiem atbalsts, elastīgs darba režīms, aprūpes atvaļinājums un piekļuve pienācīgiem papildu aprūpes pakalpojumiem, kā arī konsultācijas un līdzbiedru atbalsts; uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt neformālo aprūpētāju piekļuvi personīgajam laikam un veicināt viņu personīgo attīstību;

66. aicina Komisiju un dalībvalstis atzīt neapmaksātus aprūpētājus, nodrošinot viņu piekļuvi sociālajai aizsardzībai, pensiju kredītiem, atelpas brīža aprūpes pakalpojumiem un finansiālam atbalstam; uzsver, ka ir pakāpeniski jāsamazina sieviešu un meiteņu veiktais neapmaksātais aprūpes darbs, izmantojot slogu pārdalošus risinājumus, piemēram, ieguldījumus cenas ziņā pieejamos bērnu, vecāka gadagājuma cilvēku un personu ar invaliditāti aprūpes pakalpojumos un vīriešu vienlīdzīgas līdzdalības veicināšanu aprūpes darbā;

67. norāda, ka vispārēju kvalitatīvu bērnu aprūpes pakalpojumu sniegšana samazinātu neapmaksātu aprūpes darbu;

68. aicina dalībvalstis apmainīties ar labu praksi par minimālajiem atelpas brīža periodiem neformālajiem aprūpētājiem, nodrošinot viņu fizisko un psihoemocionālo labbūtību un ļaujot viņiem turpināt piedalīties nodarbinātībā; prasa veikt konkrētus atbalsta pasākumus, piemēram, izpratnes veicināšanas kampaņas, brīvprātīgus veidus prasmju atzīšanai un mērķtiecīgu apmācību;

69. aicina Komisiju un dalībvalstis atzīt gados jaunus aprūpētājus, kuru vajadzības bieži vien netiek ņemtas vērā, un izstrādāt mērķtiecīgus atbalsta pasākumus, tostarp elastīgus izglītības pasākumus, konsultāciju pakalpojumus un atelpas brīža aprūpi, lai novērstu negatīvu ietekmi uz viņu veselību, izglītību un nākotnes nodarbinātības iespējām;

70. mudina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt, ka neformālās aprūpes periodi tiek taisnīgi atzīti pensiju un sociālā nodrošinājuma sistēmās, kā arī saistītajās turpmākajās ES iniciatīvās; turklāt mudina dalībvalstis izpētīt taisnīgus un ilgtspējīgus risinājumus, lai aizsargātu tos – galvenokārt sievietes –, kuri lielu daļu savas darba dzīves velta apgādājamo aprūpei;

71. aicina Komisiju un dalībvalstis uzlabot darba apstākļus formālās aprūpes nozarē, koncentrējoties uz taisnīga un vienlīdzīga atalgojuma nodrošināšanu, pievēršot uzmanību fiziskajām un psiholoģiskajām prasībām, kas saistītas ar aprūpi, kā arī piekļuvei pastāvīgai apmācībai un drošai darba videi, tostarp pasākumiem, lai novērstu izdegšanu un visu veidu vardarbību un uzmākšanos darbā, vienlaikus veicinot aprūpes profesiju pievilcību, izmantojot ilgtermiņa perspektīvas, stiprinot sociālo dialogu un mudinot vairāk vīriešu sākt strādāt un palikt aprūpes nozarē; uzsver, ka algu un darba apstākļu uzlabošana aprūpes nozarē padarīs darbvietas pievilcīgākas un atturēs no nedeklarēta darba; atgādina, ka dalībvalstīm ir pienācīgi jātransponē un jāīsteno Darba samaksas pārredzamības direktīva, lai izveidotu atalgojuma struktūras, kas atspoguļo prasmes, pienākumus un sociālo vērtību aprūpētāja profesijā, kā arī skaidras iespējas sievietēm virzīties uz vadošiem un lēmumu pieņemšanas amatiem aprūpes nozarē;

72. aicina Komisiju un dalībvalstis turpināt ieguldīt kvalitatīvā profesionālajā apmācībā un stiprināt stiprināt formālajā un neformālajā aprūpē iegūto prasmju atzīšanu, integrējot šīs prasmes mūžizglītības un prasmju pilnveides politikā, vienlaikus apsverot arī sertifikācijas procesu vai citus mehānismus kvalifikāciju pārrobežu atzīšanai; mudina pieņemt digitālos veselības rīkus, lai uzlabotu aprūpes darbinieku digitālās prasmes, piemēram, attālināta atbalsta, tostarp teleaprūpes vai videokonsultāciju, sniegšanu; uzsver, ka prasmes tiek iegūtas ne tikai formālās izglītības ceļā un ka politikas satvaros ir jāatzīst un jāapstiprina alternatīvi prasmju pilnveides ceļi;

aicina dalībvalstis veicināt pasākumus, tostarp izmantojot prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju, to darba ņēmēju pakāpeniskai un elastīgai (re-)integrācijai darba tirgū, kuri ir izmantojuši ilgu karjeras pārtraukumu, lai nodrošinātu aprūpi tuviniekiem;

73. uzsver nodarbinātības iespējas, ko aprūpes nozarē var radīt uzņēmējdarbība, un akcentē, ka ir svarīgi atbalstīt sievietes pārejā no neformālās aprūpes sniegšanas uz uzņēmējdarbību aprūpes nozarē; mudina dalībvalstis nodrošināt pielāgotas uzņēmējdarbības apmācības iespējas, vienkāršotas administratīvās procedūras sievietēm piederošu mazo un vidējo uzņēmumu izveidei un pašnodarbinātām sievietēm šajā nozarē un atvieglot piekļuvi specializētiem mikrokredītiem, atzīstot šādas profesionālās pārejas ekonomisko un sociālo vērtību;

74. aicina Komisiju izmantot Prasmju savienību, lai veicinātu izglītību, apmācību un mūžizglītību nozarēs, kurās visas ES mērogā trūkst darbaspēka darba tirgū, piemēram, aprūpes darbā, nodrošinot prasmju pilnveides un pārkvalifikācijas iespējas visiem profesionālajiem aprūpes darbiniekiem un atzīstot profesionālās izglītības un apmācības diplomus;

75. prasa izstrādāt Eiropas aprūpētāju statūtus, lai ņemtu vērā formālo aprūpētāju īpašās vajadzības, piemēram, aprūpes darbā iegūto prasmju atzīšanu, tādējādi integrējot aprūpes darbiniekus, *PHS*, lietotāja uzņēmumus-darba devējus un institucionālo aprūpi vienotā ES satvarā un definīcijā, kas garantētu aprūpētāju atzīšanas un aizsardzības minimālos standartus visās dalībvalstīs un samazinātu nevienlīdzību starp tiem;

76. aicina Komisiju un dalībvalstis saskaņot ES Veselības aizsardzības stratēģiju ar ES Aprūpes stratēģiju un veicināt sinerģiju starp programmu “ES – veselībai” un citām finansēšanas iespējām aprūpes nozarē, lai savienotu veselības aprūpes un sociālās aprūpes sistēmas un sniegtu nepārtrauktu atbalstu, jo īpaši attiecībā uz hroniskām slimībām visneaizsargātāko personu vidū;

77. prasa izstrādāt Eiropas rīcības plānu, kas palīdzētu novērst dzimumu nevienlīdzību aprūpes jomā un atbalstīt gan formālos, gan neformālos aprūpētājus; šajā sakarībā aicina atbalstīt vientuļos vecākus un ģimenes neaizsargātās situācijās, tostarp tās, kuras saskaras ar intersekcionālu diskrimināciju un kompleksām aprūpes vajadzībām un/vai augstas intensitātes prasībām, galveno uzmanību pievēršot sociālās aizsardzības segumam, cenas ziņā pieejamai, piekļūstamai un kvalitatīvai bērnu aprūpei, labākam darba un privātās dzīves līdzsvaram, cenas ziņā pieejamiem un kvalitatīviem ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem, labākiem darba apstākļiem aprūpes nozarē un līdztiesības veicināšanai; tādēļ aicina šajā plānā pievērsties piekļuvei nodarbinātībai un apmācībai, tostarp digitālajām prasmēm, kā arī sociālās aizsardzības segumam, aprūpes infrastruktūrai un ilgtermiņa pakalpojumiem, bērnu aprūpei, *PHS*,

psihosociālajam atbalstam un darba elastības uzlabošanai;

78. norāda, ka pienācīga piekļuve reproduktīvās veselības aprūpei un aborta pakalpojumiem var palīdzēt vecākiem izvairīties no negaidītas grūtniecības radīta stresa un veicināt ģimenes plānošanu; aicina dalībvalstis nodrošināt cenas ziņā pieņemamu piekļuvi šādiem pakalpojumiem;

79. aicina dalībvalstis pilnībā izmantot ES līdzekļus, kurus nodrošina Atveseļošanas un noturības mehānisms, programma “ES – veselībai”, Eiropas Sociālais fonds Plus un Eiropas Reģionālās attīstības fonds, lai izstrādātu pieejamus, cenas ziņā pieņemamus un kvalitatīvus aprūpes pakalpojumus un iespējas visām vecuma grupām, sākot no agrīnas bērnības līdz ilgtermiņa aprūpei vecāka gadagājuma cilvēkiem un personām ar invaliditāti; uzsver, ka termins “atbalsts” ir jāintegrē līdztekus terminam “aprūpe”, lai pilnībā aptvertu pakalpojumu daudzveidību un uz tiesībām balstītu perspektīvu, kas tos virza;

80. atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu par visaptveroša Eiropas aprūpes kursa publicēšanu 2027. gadā, tādējādi atjaunojot Eiropas Aprūpes stratēģiju kā vērienīgāku un saskaņotāku satvaru;

81. aicina Komisiju pievērsties gan formālajiem, gan neformālajiem aprūpētājiem, veicinot cenas ziņā pieejamu un kvalitatīvu bērnu aprūpi, izglītojošas pēcskolas programmas un ilgtermiņa aprūpes pakalpojumus; uzsver, ka tai būtu jāņem vērā šajā ziņojumā iekļautie ieteikumi, lai, izmantojot ES līdzekļus, cita starpā veicinātu prasmju un kvalifikāciju atzīšanu, atbalstītu prasmju attīstību, karjeras izaugsmi un ieguldījumus aprūpē un uzlabotu darba un dzīves apstākļus, tādējādi veicinot taisnīgu nodarbinātību un kvalitatīvu aprūpi;

82. uzsver, ka lielākiem ieguldījumiem sabiedrības veselībā un sociālajā aprūpē, tostarp darba ņēmēju algās un apmācībā, ir būtiska nozīme pieņemšanas darbā un darbinieku noturēšanas uzlabošanā, tādējādi nodrošinot kvalitatīvas darbvietas, kas palielina aprūpes nozares darba pievilcību;

°

° °

83. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.